

STANISŁAWA JASIŃSKA

REJESTRACJA MATERIAŁÓW ZAWARTYCH W STARYCH DRUKACH BIBLIOTEKI KÓRNICKEJ

W rejestracji, którą krótko tutaj omówimy, chodziło o udostępnienie wszystkim działom Biblioteki Kórnickiej materiałów należących do zakresu prac tych działów, a znajdujących się w zbiorze starych druków. Ujęto więc w ewidencję materiały graficzne, kartograficzne, muzykologiczne, numizmatyczne i rękopiśmienne. Równocześnie wynotowano także szczegóły proveniencyjne oraz dodatkowo zebrano informacje dotyczące cen i miejscowości zakupu druków oraz ich opraw. Prace, o ile chodzi o dawniejszy zasób druków, ukończono w lipcu 1965 r. Będą one jednak kontynuowane w grupie corocznych nabytków.

Rejestracja przyniosła materiał nie tylko obfity, ale niekiedy i bardzo wartościowy. Ilościowo wykaz pozycji, czyli sygnatur druków zawierających te materiały przedstawia się następująco:

		graf.	kartogr.	muzyk. -nuty	numizm.	rękop.
Inkunabuły	poz.	80	1	6	—	11
polonica XVI w.	„	1172	22	39	—	33
druki obce	„	582	21	15	6	15
druki XVII w.	„	2056	125	39	30	35
druki XVIII w.	„	5443	469	66	193	53
Dało to w sumie		9333	638	165	229	147

Pamiętać należy, że liczby te podają jedynie ilość druków, których sygnatury w osobnych wykazach przekazane zostały przez dział starych druków zainteresowanym działom Biblioteki. Jest oczywiste, że ilość poszczególnych rycin, map czy nut jest bez porównania większa. I tak np. w drukach XVI w. mamy pozycje zawierające od 25 do 209 miedziorytów; w drukach XVIII w. największa ilość rycin jednej pozycji wynosi 170 tablic. W drukach obcych XVI w. mamy 3 druki iluminowane ręcznie.

Jeśli chodzi o rodzaj materiału graficznego uwzględniono przede wszystkim ilustrację książkową, a także ozdoby drukarskie, zwłaszcza

inicjały, zawierające jakieś sceny rodzajowe lub bogatą ornamentykę. Szczególną uwagę zwrócono na winiety — nawet mniej ozdobne — oraz układ segmentów ornamentacyjnych, o ile były one sygnowane inicjałami ich autorów lub składaczy. Wyodrębniono też sztychy i winiety związane tematycznie z książką, a więc: ryciny przedstawiające wnętrza bibliotek, drukarnie i sygnety drukarzy, pracę introligatorską, księgarnie, papiernie.

W materiale kartograficznym oprócz map uwzględniono w wykazie także plany i szkice topograficzne oraz widoki miast.

Dla działu muzykologii sporządzono przede wszystkim wykaz nut, a także graficznych przedstawień instrumentów muzycznych. W polonikach XVI w. mamy tutaj nuty *Bogurodzicy*.

Dział numizmatyczny otrzymał wykazy druków zawierających tablice z podobiznami medali i monet.

Wśród materiałów rękopiśmiennych wyróżniono dwie grupy: rękopisy właściwe, dołączone do druków lub przypadkowo z nimi współoprawne, i wczesne glosy — tę właśnie grupę podano w powyższym wykazie liczbowym. Do drugiej grupy włączono ogromną ilość notatek z najrozmaitszych dziedzin, a więc informacje bibliograficzne (m.in. uwagi o autorach i rozwiązanie kryptonimów autorskich), meteorologiczne, mineralogiczne, gospodarcze, polskie nazwy botaniczne, notatki z zakresu budownictwa, historii sztuki, historii politycznej, przemysłu, prawa, medycyny i weterynarii, dość dużą grupkę wierszy, przysłowia, wyrazy gwarowe, kołędy, nazwiska robotników rolnych, materiały do historii kilku rodzin i wybitnych osobistości (np. Jana III, Stanisława Augusta, hetmana Rzewuskiego, Krzysztofa Arciszewskiego). W polonikach XVI w. wykaz dostojników pomorskich. Notatki te pisane są w ogromnej większości po polsku, znaczna jednak ilość podana jest w językach: angielskim, czeskim, francuskim, niemieckim, ruskim, włoskim i oczywiście po łacinie.

Z tych notatek dowiadujemy się przy okazji, że „kto tę książkę ukradnie, to mu ręka odpadnie”, albo że „kto ją włoży pod futro, tego obwieszą jutro”. Pod jedną z licznych zapisek gospodarczych: „d. 19.8 br. mięsa funtów 177 posolone i upakowane” mamy inną ręką wpisaną uwagę jakiegoś zgorzsnego bibliofila: „czy można takie czynić komentarze po książkach”.

Poza materiałami wynotowanymi dla wyżej wymienionych działów Biblioteki Kórnickiej dział starych druków dla własnej dyspozycji ujął w ewidencję wszelkie proveniencje rękopiśmienne, pieczętki, ekslibrisy i superekslibrisy, a także wszelkie dedykacje autorskie. Dedykacje autorskie i dane dotyczące autorów, znajdujące się wśród wyżej wymienionych notatek, zostaną opracowane i opublikowane w następnym zeszycie

„Pamiętnika Biblioteki Kórnickiej”, tutaj natomiast podamy przykładowo tylko kilkanaście wybitniejszych nazwisk ze względu na ich zbyt dużą ilość: Federico Cesi, Leonardo Agostini, Vaclav Hanka, Józef Dobrovsky, David Christiani, Marcin Opitz, Andrzej Krzycki, Piotr Vedula, Jakub Vitelius, Jakub Wujek, Szymon Budny, Stanisław Ostoróg, Erazm Otwinowski, S. F. Klonowic, A. Frycz Modrzewski, Stanisław Grochowski, gen. M. Sokolnicki, J. Ursyn Niemcewicz, Wincenty Pol, Antoni Oleszczyński, a także — „kował ze wsi Kozina”. Z panujących: Zygmunt August, Władysław IV, Stanisław August Poniatowski, książę Albrecht pruski, Fryderyk II Wielki.

Na marginesie wyżej omówionych prac sporządzono nadto wykaz opraw oraz cen i miejsc zakupu. Wśród nazw miejscowości mamy tutaj całą nieledwie Europę — od Londynu po Moskwę. Ze względu na wczesny handel książką interesujący jest wykaz miast polskich z XVI w.

Następny etap prac — szczegółowe opracowanie i omówienie zebranych materiałów — przejmą odpowiednie działy Biblioteki i wtedy dopiero da się konkretnie ustalić ich wartość. Już dziś jednak stwierdzić można, że cenne uzupełnienie dotychczasowych zbiorów uzyskały przede wszystkim działy graficzny i muzykologiczny. Dla działu kartografii szczególne znaczenie ma ujawnienie map i planów w tym właśnie czasie ze względu na przygotowywany przez Instytut Kartograficzny w Warszawie centralny katalog map.